

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Delegatura w Lublinie
20-012 Lublin, ul. Ochotnicza 10
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
743-77-30, Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 17 października 2008 r.

RLU – 61 – 35/08/IM

Decyzja RLU Nr 49/08

Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tejże ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wskazanych w art. 24 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy, wszczętego z urzędu przeciwko Małgorzacie Kaliszewskiej zam. w Białymstoku, prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkole Niepubliczne Nr 5 „Pod Kasztanem”,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę w/w przedsiębiorcy, polegającą na stosowaniu, w obrocie z konsumentami zapisów, zamieszczonych we wzorcu umownym: „Umowie” (o świadczenie usług w Przedszkolu Niepublicznym Nr 5 ”Pod Kasztanem”) w postaci:

1. „Dzienna stawka żywnościowa zależy od aktualnych cen produktów żywnościowych i wynosi nie mniej niż 5 zł.”;
2. „Opłata za przedszkole – cena umowna miesięczna – powinna być uiszczona do 10-go dnia każdego miesiąca, bez względu na systematyczność uczęszczania dziecka do przedszkola. W przeciwnym razie dziecko może stracić miejsce w przedszkolu”;

stanowiących postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego odpowiednio pod numerami: 643, 726, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i **nakazuje się** zaniechanie jej stosowania.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonał analizy wzorów umów i regulaminów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących placówki typu przedszkolnego. Takim usługodawcą jest Małgorzata Kaliszewska zam. w Białymstoku, prowadząca działalność jako Przedszkole Niepubliczne Nr 5 „Pod Kasztanem”. Analiza dokumentów w postaci wzoru Umowy (o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym) (dalej: Umowa) oraz Karty Zgłoszenia Dziecka wykazała, że Umowa zawiera postanowienia, które mogą stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z tym, Postanowieniem Nr 150/08 z dnia 28 kwietnia 2008 r. zostało wszczęte z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko Małgorzacie Kaliszewskiej zam. w Białymstoku, prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkole Niepubliczne Nr 5 „Pod Kasztanem” (dalej: Przedszkole lub przedsiębiorca), pod zarzutem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisaną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez zamieszczenie, w stosowanym w obrocie z konsumentami, wzorze Umowy, postanowień, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego przedsiębiorca odpowiedział, że zapis dotyczący „dziennej stawki żywieniowej” był wprowadzony dla dobra rodziców – klientów, gwarantując poziom posiłków („nie będą kosztowały mniej”). Przedsiębiorca wskazał, że stawka ta nie była podwyższana w ciągu roku przedszkolnego. Zadeklarował przy tym zmianę kwestionowanego zapisu na następujący: „Dzienna stawka żywieniowa wynosi nie mniej niż 5 zł i obowiązuje ona na czas trwania Umowy”. Odnosząc się do drugiego, wskazanego w postanowieniu o wszczęciu postępowania, zapisu Umowy, umożliwiającego rozwiązanie tejże w przypadku nieuiszczenia opłaty („ceny umownej miesięcznej”), przedsiębiorca wyjaśnił, że użycie w kwestionowanym zapisie Umowy słowa „może” świadczy o ewentualności, kiedy dziecko mogłoby stracić miejsce w przedszkolu. Zdaniem przedsiębiorcy taki zapis sugeruje, że rodzic ma prawo zgłaszać swoje problemy, dotyczące płatności za przedszkole, a ponadto zmusza go to do systematyczności we wnoszeniu opłat. Z powodu nieterminowych opłat jeszcze żadne dziecko nie straciło miejsca w przedszkolu. Przedsiębiorca zamierza dodać do przedmiotowego zapisu Umowy zdanie: „Na wniosek rodzica dyrektor może wydłużyć termin płatności za przedszkole”

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Małgorzata Kaliszewska zam. w Białymstoku, prowadząca Przedszkole Niepubliczne Nr 5 „Pod Kasztanem” jest wpisana do ewidencji szkół i placówek niepublicznych pod pozycją nr 38, prowadzonej przez Wydział Edukacji i Kultury Fizycznej Urzędu Miejskiego w Białymstoku (Zaświadczenie o wpisie: Nr KO.I.0145-25/93). Przedsiębiorca prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług w postaci prowadzenia przedszkola. W związku z tą działalnością stosuje wzorzec umowny: Umowę (o świadczenie usług w Przedszkolu Niepublicznym „Pod Kasztanem”). W oparciu o ten wzorzec zawiera umowy cywilnoprawne. Z usług tego przedsiębiorcy korzystają osoby fizyczne-konsumenci, rodzice/opiekunowie dzieci, którzy decydują się na powierzenie Przedszkolu nad nimi opieki, jak również w celu kształcenia i wychowania. Następujące zapisy wzorca Umowy, stosowane przez Przedszkole, zostały zakwestionowane przez Prezesa UOKiK:

1. Pkt 4 Umowy „Dzienna stawka żywieniowa zależy od aktualnych cen produktów żywnościowych i wynosi nie mniej niż 5 zł.”;
2. Pkt 5 Umowy „Opłata za przedszkole – cena umowna miesięczna – powinna być uiszczona do 10-go dnia każdego miesiąca, bez względu na systematyczność uczęszczania dziecka do przedszkola. W przeciwnym razie dziecko może stracić miejsce w przedszkolu”.

Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05 zapis: „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 3 kwietnia 2006r. pod nr 643.

Wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 zapis: „Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów” został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 29 maja 2006r. pod nr 726.

Bezpośrednio po wszczęciu postępowania administracyjnego Przedszkole poinformowało organ antymonopolowy, że zobowiązuje się zmienić oba zakwestionowane zapisy Umowy. Przedszkole przedstawiło zamierzone zmiany.

Zapis Pkt 4 Umowy w postaci: „Dzienna stawka żywieniowa zależy od aktualnych cen produktów żywnościowych i wynosi nie mniej niż 5 zł.” miał zostać uzupełniony przez dodanie: „i obowiązuje ona na czas trwania Umowy”.

Zapis Pkt 5 Umowy w postaci: „Opłata za przedszkole – cena umowna miesięczna – powinna być uiszczona do 10-go dnia każdego miesiąca, bez względu na systematyczność uczęszczania dziecka do przedszkola. W przeciwnym razie dziecko może stracić miejsce w przedszkolu” miał zostać uzupełniony przez dodanie: „Na wniosek rodzica dyrektor może wydłużyć termin płatności za przedszkole”.

Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Wszczynając wobec przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, organ antymonopolowy postawił mu zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 1 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W niniejszej działalności Przedsiębiorcy, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki:

1. naruszają zbiorowy interes konsumentów,
2. są działaniami bezprawnym,

Pierwsza przesłanka jest spełniona, gdy dane działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, gdyż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy nieograniczonej z góry liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować, jest to zjawisko o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu administracyjnym. Działania Przedszkola skierowane są do nieokreślonej z góry liczby osób (rodziców, opiekunów) poprzez skierowanie do nich oferty usługowej opieki, wychowania i kształcenia dzieci w wieku przedszkolnym. W tym celu przedsiębiorca posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem Umowy, który wiąże strony - przedsiębiorcę i konsumenta, określając wzajemne prawa i obowiązki stron. Z oferty mogły skorzystać wszystkie osoby zainteresowane ofertą Przedszkola. W związku z tym krąg osób, które mogły zostać dotknięte stosowaną praktyką jest formalnie nieograniczony, nie możliwy z góry do określenia, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów. Należy zatem uznać, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów. Spełniona została zatem pierwsza przesłanka warunkująca ocenę tej sprawy pod kątem art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Drugą przesłanką jest bezprawność, tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są normy prawa powszechnie obowiązującego oraz nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje). O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego- uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica

Prima nr 365759. Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie.

Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego oraz
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377).

Zakwestionowanym działaniem przedsiębiorcy w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosunku do konsumentów – rodziców lub opiekunów, zapisami tożsamymi pod względem treści z zapisami uznanymi już przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone klauzule umowne i wpisanymi do Rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Z treści art. 479⁴² k.p.c. wynika, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowienia wzorca uznanego za niedozwolony i zakazuje jego stosowania. Z brzmienia art. 479⁴³ k.p.c. wynika również, że prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania, uznanego za niedozwolone, postanowienia wzorca umowy do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Stanowisko Prezesa Urzędu zawarte w niniejszej decyzji zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25.03.2004 r. – sygn. akt XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że bezprawnym działaniem jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przed SOKiK na podstawie art. 479³⁶⁻⁴⁵ k.p.c.

Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK na podstawie którego dokonany został wpis postanowienia do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie o sygn. akt III SZP 3/06. W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich. Jeśli więc w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej, jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że analogiczna treść zapisu stosowana przez przedsiębiorców innych aniżeli ten, który stosował zapis już zakazany, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Nie jest przy tym konieczne by treść badanego postanowienia wzorca umowy była literalnie identyczna jak treść postanowienia wpisanego do rejestru. Wystarczy by kwestionowane i porównywane postanowienie mieściło się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, by mogło

korzystać rozszerzonej prawomocności wyroku, klauzulę za abuzywną uznającego.

Zatem, dla stwierdzenia stosowania praktyki polegającej na bezprawnym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone, konieczne jest wykazanie, że stosowane przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego są tożsame (mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru) z treścią wpisanego do rejestru postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony na mocy stosownego orzeczenia SOKiK.

Zakwestionowane przez organ antymonopolowy zapisy, zawarte były we wzorcu umownym, stosowanym przez Przedszkole w obrocie z konsumentami, tj. Umowie (o świadczenie usług w Przedszkolu Niepublicznym "Pod Kasztanem").

Prezes UOKiK oceniał zapis **§ 4 Umowy** o treści: *„Dzienna stawka żywieniowa zależy od aktualnych cen produktów żywnościowych i wynosi nie mniej niż 5 zł”*. Natomiast wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05 zapis: *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”* został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 3 kwietnia 2006r. pod nr 643. Przedszkole zamieściło w Umowie zapis, który nie zapewnia konsumentowi poczucia bezpieczeństwa, co do stałości określonych opłat, brak też precyzyjnych przesłanek zmiany opłaty, jak i jej możliwej maksymalnej zmiany, ponadto nie przewidziano prawa odstąpienia od Umowy, gdyby wzrost przedmiotowej opłaty okazał się drastyczny. Zarówno w przypadku klauzuli wpisanej do Rejestru, jak i w przypadku zapisu wzorca umownego, stosowanego przez Przedszkole, postanowienia w/w wywołują identyczne, tożsame dla konsumenta skutki, w postaci możliwości jednostronnej zmiany istotnego warunku umowy, przez kontrahenta konsumenta. Prezes UOKiK nie podzielił stanowiska przedsiębiorcy, iż przedmiotowy zapis gwarantował tylko, że posiłki nie będą kosztowały mniej (w domyśle – nie będą więc gorsze).

Prezes UOKiK oceniał zapis **§ 5 Umowy** o treści: *„Opłata za przedszkole – cena umowna miesięczna – powinna być uiszczona do 10-go dnia każdego miesiąca, bez względu na systematyczność uczęszczania dziecka do przedszkola. W przeciwnym razie dziecko może stracić miejsce w przedszkolu”*. Natomiast wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 zapis: *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”* został uznany za niedozwolone postanowienie umowne i wpisany do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone z dniem 29 maja 2006r. pod nr 726. Wskazany zapis Umowy, jakkolwiek nie identyczny z treścią w/w klauzuli, to jednak wywiera taki sam skutek dla konsumenta, przyznając Przedszkolu prawo do rozwiązania umowy bez wezwania dłużnika do spełnienia ciążącego na nim obowiązku. Przepis art. 491 k.c. umożliwia wyznaczenie dodatkowego terminu do spełnienia świadczenia i chociaż posiada charakter dyspozytywny, to powszechność jego stosowania w obrocie stanowi jeden z dobrych obyczajów,

zwłaszcza w stosunkach z konsumentami. Prezes UOKiK nie podzielił stanowiska przedsiębiorcy, iż przedmiotowy zapis, poprzez użycie słowa „może” tylko stwarzał ewentualność usunięcia dziecka z przedszkola, sugerując, że rodzic ma prawo zgłaszać problemy dotyczące płatności za przedszkole. Opisana sytuacja mogła mieć miejsce, ale na podstawie przedmiotowego zapisu równie uprawniony jest wniosek, iż dziecko faktycznie mogłoby stracić miejsce w przedszkolu.

Wobec powyższego należy uznać, że spełnione zostały przesłanki warunkujące uznanie działań Przedszkola za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawne działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Prezes UOKiK nakazał zaniechanie przez Przedszkole praktyki, polegającej na stosowaniu, w obrocie z konsumentami zapisów, zamieszczonych we wzorcu umownym „Umowie”, nie znajdując okoliczności, które uzasadniałyby stwierdzenie w niniejszej decyzji zaniechania stosowania przedmiotowych praktyk przez Przedszkole. Przedsiębiorca poinformował jedynie o zamierzeniu dokonania zmian, nie przedstawiając ani nowego wzorca Umowy, ani nie informując o czasie i sposobie jego planowanego wprowadzenia w życie.

Od niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia decyzji.

Otrzymuje:

Pani
Małgorzata Kaliszewska
Przedszkole Niepubliczne Nr 5

Decyzja podpisana przez Dyrektora Delegatury UOKiK p. Ewę Wiszniewską w
dn. 17.10.2008r.